

IDUHeS, 2020; 3(2): 145-156

Araştırma Makalesi– Research Paper

SAĞLIK HİZMETLERİ MESLEK YÜKSEKOKULU'NDAKİ ÖĞRENCİLERİN
YAŞLI AYRIMCILIĞINA İLİŞKİN TUTUMLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ:
KÖYCEĞİZ ÖRNEĞİ

EVALUATION OF ATTITUDES OF STUDENTS AT THE VOCATIONAL SCHOOL
OF HEALTH SERVICES REGARDING AGED DISCRIMINATION: THE CASE OF
KÖYCEĞİZ

Serap TUNA¹

Özet

Bu çalışma Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulundaki öğrencilerin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarının ve etkileyen faktörlerin belirlenmesi amacıyla planlandı. Tanımlayıcı tipteki bu araştırmanın evreni, Köyceğiz Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulunda öğrenim gören öğrencilerden oluşmaktadır. Verilerin toplanmasında 'Tanıtıcı Bilgi Formu' ve 'Yaşlı Ayrımcılığı Tutum Ölçeği (YATÖ)' kullanılmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutum ölçeğinin "yaşlı yaşamı sınırlama" alt boyutundaki düzeyi 36.45 ± 5.05 iken, "yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık" boyutunda 30.03 ± 4.52 , "yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık" alt boyutunda 17.84 ± 3.59 iken, yaşlı ayrımcılığına ilişkin toplam ölçek puanı ise 84.32 ± 9.70 aldıkları saptanmıştır. Öğrencilerin yaşı, yaşamının geçtiği yer, aile yapısı, ebeveynlerin eğitim ve gelir durumu ile yaşlı bir bireyle yaşama durumları ile yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmadı ($p > .05$). Erkek öğrencilerin kadın öğrencilere göre, ileride yaşlı ile yaşamak isteyenlerin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumları istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($P < .05$). Bu bulgular doğrultusunda, üniversite öğrencilerinin yaşlılara karşı tutumlarının olumlu olduğu tespit edilmiştir. Sağlık alanında okuyan öğrencilerin eğitim döneminde yaşlı ayrımcılığı ile ilgili farkındalığın artırılmasının olumlu katkı sağlayacağı öngörülmektedir.

Anahtar kelimeler: Üniversite öğrencileri, Yaşlı ayrımcılığı, Tutum

Abstract

This study was planned in order to determine the attitudes of the students in the Vocational School of Health Services and the factors affecting the elderly. The universe of this descriptive study consists of students studying at the Vocational School of Köyceğiz Health Services. "Introductory Information Form" and "Elderly Discrimination Attitude Scale (YATÖ)" were used in collecting the data. While the level of the attitude scale of the students participating in the study about the age discrimination in the sub-dimension of "limiting the life of the elderly" was 36.45 ± 5.05 , the total scale regarding the age discrimination was 30.03 ± 4.52 in the "positive discrimination towards the elderly" dimension and 17.84 ± 3.59 in the sub-dimension of the "negative discrimination towards the elderly". The score was determined to take 84.32 ± 9.70 . No statistically significant difference was found between students' age, place of life, family structure, parents' education and income status, and their attitude towards living with an elderly individual and their attitudes towards discrimination ($p > .05$). According to female students, the attitudes of male students towards elderly discrimination were found to be statistically significant ($p < .05$). In line with these findings, it was found that university students' attitudes towards the elderly were positive. It is anticipated that raising awareness of elderly students about discrimination in the education period will contribute positively.

Key words: University students, Elderly discrimination, Attitude,

1. GİRİŞ

Yaşlılığın veya yaşlılara yönelik önyargılı tutumların ve ayrımcı uygulamaların dünya çapında yaygın olduğu görülmektedir. Son yıllarda doğurganlık hızında azalma, beslenmenin önem kazanması ve bulaşıcı hastalıkların kontrolü ile ortalama yaşam süresi artmaktadır (Vefikuluçay, Terzioğlu, 2010, ss.137-44). Dünyada, 60 yaş üstü bireylerin oranının 1990'da %9,2'den, 2013'te %11,7'ye yükseldiği ve 2050'de %21,1'e (> 2 milyar) ulaşacağı tahmin edilmektedir (WHO, 2012). Çoğu ülkede yaşlı nüfus oranı arttığı gibi ülkemizde de yaşlı nüfus oranında artma görülmektedir. Türkiye İstatistik Kurumuna göre yaşlı nüfus oranı 2019 yılında %9,1'iken, 2023 yılında %10,2'ye yükseleceği, 2030 yılında ise %12,9 olacağı öngörülmektedir (TÜİK, 2013).

Günümüzde yaşlı bireyler yaşın artmasına paralel olarak sağlık sorunlarının artması ve üretkenliklerinin azalması nedeniyle başkalarına yük ve bağımlı bir grup olarak görülmektedirler. Yaşlı ayrımcılığı ile ilgili birçok tanım bulunmaktadır. 1969 yılında ilk olarak Gerontolog Robert N. Butler tarafından yaşlı ayrımcılığı ifadesi kullanılmıştır. Butler'e göre yaşlı ayrımcılığı; yaşlı insanlara yönelik olarak ırk ve cinsiyet ayrımcılığı gibi eyleme dönüşebilen bir terim olarak ifade edilirken (Akdemir, Çınar, Görgülü, 2007, ss. 215-22; Popham, vd., 2011, ss. 751-63). Vefikuluçay ise "bir kişiye yalnızca yaşı nedeniyle gösterilen farklı tavır, önyargı, davranış ve eylemleri içinde barındıran çok boyutlu bir terim" olarak tanımlamıştır (Vefikuluçay, 2008).

Yaşlılara karşı ayrımcılığının oluşmasında gençliğe, ekonomik özgürlüğe, üreticiliğe, cinselliğe verilen önem ve ölüm korkusu gibi birçok faktör rol oynamaktadır. Yaşlı ayrımcılığı toplumda her alanda karşımıza çıkmaktadır. Yaşlanma ile birlikte sağlık bakımına ve sosyal hizmete olan gereksinimde artmaktadır. Yapılan çalışmalarda yaşlı insanlara yönelik ayrımcılığın sağlık bakım hizmeti sunulan tüm alanlarda gözlenmektedir. Sağlık alanındaki personellerin yaşlı ile doğrudan etkileşimde bulunmaları, yaşlılıkla ilgili önyargıları ve kalıp düşüncelerinin olması verilen hizmeti ve hizmetin kalitesini de etkilemektedir (Arun, Pamuk, 2014, ss. 19-33.). Doktorların yaşlı hastalar yerine genç hastayı bakmayı tercih ettikleri, yaşlı hastalara daha az saygı gösterdikleri, daha az zaman ayırdıkları ve gençlere göre daha az açıklayıcı bilgi verdikleri gözlenmektedir (Tsuchiya, vd., 2003, ss.687-696).

Yaşlı ayrımcılığında bireye karşı gösterilen olumlu ve olumsuz tutumlar bulunmaktadır. Olumlu tutum olarak yaşlı bireyin sevecen, güvenilir, bilgili, tecrübe sahibi, ekonomik özgürlüğe sahip olarak görülmesi, olumsuz tutum olarak ise yaşlı bireylerin hasta, bağımlı, işe yaramaz, çirkin, zihinsel fonksiyonları azalan, depresyonda ve yoksul olarak görülmesidir (Bulut, Çilingir, 2016, ss. 446-449.). Sağlık alanında çalışanlar ile öğrenci hemşireler ile yapılan çalışmalarda, yaşlı bireylere karşı olumsuz tutumlar (Lookinland, Anson, 2008, ss.47-56; Kaçan, vd., 2018, ss.8-15) olduğu gibi, olumlu tutumların olduğunu gösteren çalışmalar da mevcuttur (Altay, Aydın, 2015, ss.11-18; Soyuer vd., 2010, ss.20-25; Adıbelli, vd., 2013,ss. 2-8; Aşiret, vd., 2015, ss.10-20; Ucu, vd.,2015, ss.1143-1149).

Sağlık alanında görev alacak öğrencilerin yaşlılar hakkındaki tutumlarının belirlenmesi, ilerideki çalışma hayatlarında yaşlı bireylere hizmet sunumunda daha saygılı ve hoşgörülü yaklaşım sunmalarına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın soruları

1. Sağlık Hizmetleri MYO okuyan öğrencilerin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumları nasıldır?
2. Öğrencilerin cinsiyeti, yaşı, yaşadıkları yer, aile yapısı, ebeveynlerin eğitim ve gelir durumu, yaşlı bireyle yaşama durumları, ileride yaşlı ile yaşama isteği ile yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumları arasında fark oluşturur mu?

2.MATERYAL VE METOT

2.1 Araştırmanın Amacı ve Tipi

Bu araştırmamız; Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulundaki öğrencilerin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarının ve etkileyen faktörlerin belirlenmesi amacıyla tanımlayıcı tipte tasarlanmıştır.

2.2 Araştırmanın Yeri ve Zamanı

Araştırma Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Köyceğiz Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu'nda 15.12.2019-15.02.2020 tarihleri arasında yapılmıştır.

2.3 Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın Evrenini 2019-2020 Eğitim ve Öğretim yılında Köyceğiz Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulunda (Tıbbi Laboratuvar Teknikleri Programı ile Yaşlı Bakımı Programı) öğrenim gören 102 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmada örneklem seçilmeyerek, araştırmaya katılmayı kabul eden 87 öğrenci üzerinde yapılmıştır.

2.4 Veri Toplama Araçları

Veriler araştırmacı tarafından oluşturulan Tanımlayıcı Bilgi Formu ve Yaşlı Ayrımcılığı Tutum Ölçeği (YATÖ) veri toplama aracı olarak kullanılmıştır.

Tanımlayıcı Bilgi Formu; öğrencilerin sosyo-demografik özellikleri, yaşlı/yaşlılar ile yaşamaya ilişkin düşüncelerine yönelik sorulardan oluşmaktadır.

Yaşlı Ayrımcılığı Tutum Ölçeği (YATÖ)

Vefikuluçay tarafından (2008) geliştirilen ölçekte; yaşlının yaşamını sınırlama, yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık ve olumsuz ayrımcılık tutumları olmak üzere üç alt boyut bulunmaktadır. Ölçeğin Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı 0.80 olarak belirlenmiştir. Çalışmamızda Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı 0.764 olarak belirlenmiştir. Toplam 23 maddeden oluşan 5'li likert tipi bir ölçektir. Ölçekteki her madde için "Tamamen Katılıyorum", "Katılıyorum", "Kararsızım", "Katılmıyorum" ve "Kesinlikle Katılmıyorum" seçenekleri bulunmaktadır. Ölçekten alınabilecek maksimum puan "115" olup öğrencilerin tutumlarının olumlu olduğunu, minimum puan ise "23" olup öğrencilerin tutumlarının olumsuz olduğunu belirtmektedir.

Araştırmanın uygulanabilmesi için Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Etik kurul kararı (prot:19097/213) ile Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulundan izin alınmış (82355513-200-E.108228) ve öğrencilere araştırmanın yapılaş amacı anlatıldıktan sonra sözlü onam alınmış ve araştırmaya katılmaya istekli öğrenciler araştırma kapsamına alınmıştır.

2.5 Verilerin Analizi

Veriler SPSS 22.0 paket programı kullanılarak değerlendirilmiştir. Verilerin istatistiksel değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistikler, Student-t testi, Kruskal Wallis Varyans Analizi ve Mann-Whitney U testi kullanılmıştır.

3. BULGULAR

Tablo 1'de görüleceği üzere araştırmaya katılan 87 öğrencinin %77'si kadın, %23'ü erkek ve yaş ortalaması 19.83+2.962 dir. Öğrencilerin %36.8'i yaşlı bakım programı, %63.2'si tıbbi laboratuvar teknikleri programında okumaktadır. Öğrencilerin %67.8'i 1. sınıf, %32.2'si ise 2. sınıf öğrencisidir. Öğrencilerin %79.3'ü evde arkadaşlarıyla, %46'sı ilçe'de, %85.1'i çekirdek aile yapısına sahip, %55.2'sinin geliri gidere eşit, %41.4'ünün annesinin eğitimi ilköğretim, %42.5'inin babasının eğitimi ilköğretim, %48.3'ü büyükanne ve büyükbaba dışındaki diğer yakınları ile yaşadığı, %59.8'i ileride yaşlı ile yaşayabileceğini belirtmiştir.

Öğrencilerin sosyodemografik özelliklerine göre YATÖ toplam puan ile alt boyut puan ortalamaları Tablo 1'de görülmektedir. Öğrencilerin yaşı, bölümü, sınıfı, aile yapısı, kaldığı yer, yerleşim yeri, ebeveynlerinin eğitim durumu ile gelirlerine ve yaşlı ile yaşama durumuna göre tutumları değişmediği bulunmuştur ($p>.05$).

Araştırmamızda cinsiyete göre öğrencilerin yaşlı bireylere karşı olumlu ayrımcılık alt boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur ($p<.05$). Erkeklerin (32.10 ± 3.91) kadınlara göre (29.42 ± 4.54) olumlu tutum ölçeğinden daha yüksek puan aldıkları belirlenmiştir. Benzer şekilde öğrencilerin yaşlı ile yaşama isteği ile olumsuz ayrımcılık alt boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur ($p<.05$).

Tablo 1. Öğrencilerin Sosyodemografik Özelliklerine Göre YATÖ Toplam Puan ile Alt Boyut Puan Ortalamaları (n = 87)

Değişkenler	n	%	Yaşının yaşamını sınırlama alt boyutu Ort±Ss	Olumlu ayrımcılık alt boyutu Ort±Ss	Olumsuz ayrımcılık alt boyutu Ort±Ss	YATÖ toplam puanı Ort±Ss
Cinsiyet						
Kadın	67	77	36.67 ±4.81	29.42± 4.54	18.03± 3.65	84.12± 9.59
Erkek	20	23	35.70 ±5.85	32.10 ±3.91	17.20± 3.42	85.00 ±10.29
			t=.752 p=.454	t=-2.388 p=.019*	t=.904 p=.369	t=-.354 p=.724
Yaş (19.83±2.962)						
≤20 yaş ve altı	77	88.5	36.18± 5.22	30.00± 4.59	17.66± 3.61	83.84±10.00
>21 yaş üstü	10	11.5	38.50 ± 2.87	30.30± 4.16	19.20± 3.32	88.00± 6.07
			t=-1.371 p=.174	t=-.196 p=.845	t=-1.276 p=.206	t=-1.279 p=.204
Program						
Yaşlı Bakım Prog	32	36.8	36.31± 4.07	30.88± 4.49	18.34± 2.75	85.53± 8.20
Tıbbi laboravatuvar Tek	55	63.2	36.53± 5.58	29.55± 4.51	17.55± 4.00	83.62±10.48
			t=-.190 p=.850	t=1.327 p=.188	t=1.098 p=.275	t=.886 p=.378
Kaçıncı sınıf						
1.sınıf	59	67.8	36.51± 4.56	29.81± 4.81	18.22± 2.98	84.54± 9.12
2.sınıf	28	32.2	36.32± 6.05	30.50± 3.89	17.04± 4.59	83.86± 10.99
			t=.160 p=.873	t=-.658 p=.512	t=1.246 p=.220	t=.306 p=.760

Kaldığı yer						
Evde arkadaşlarıyla	69	79.3	36.57± 5.20	29.97± 4.66	17.94± 3.76	84.48± 10.23
Ailesi ile	9	10.3	36.89± 4.42	31.89± 3.75	17.44± 2.96	86.22± 6.59
Tek başına	9	10.3	35.11± 4.75	28.67± 3.87	17.44± 3.08	81.22± 7.91
			KW=1.384 p=.501	KW=2.070 p=.355	KW=.446 p=.800	KW=1.263 p=.532
Yerleşim birimi						
Köy	14	16.1	37.43±3.73	30.43±2.59	17.71± 2.58	85.57±6.08
Kasaba	1	1.1	24.00±0.00	25.00±0.00	19.00±0.00	68.00±0.00
İlçe	40	46.0	36.32± 3.75	29.12± 4.80	17.63± 3.44	83.08± 8.01
İl	32	36.8	36.56± 6.46	31.16± 4.66	18.13± 4.24	85.84± 12.29
			KW=4.058 P=.255	KW=4.458 P=.214	KW=.268 P=.966	KW=4.975 P=.174
Aile yapısı						
Çekirdek aile	74	85.1	36.74± 4.55	30.30± 4.47	17.92± 3.61	84.96± 9.27
Geniş aile	9	10.3	34.22± 6.90	28.78± 5.31	17.00± 3.46	80.00± 11.29
Tek ebeveynli aile	4	4.6	36.00± 9.09	28.00± 3.55	18.25 ±4.27	82.25± 13.93
			KW=.762 p=.683	KW=1.789 p=.409	KW=.629 p=.730	KW=2.069 p=.355
Aile gelir durumu						
Gelir giderden az	31	35.6	35.87± 5.49	29.77± 4.35	17.94± 3.15	83.58± 9.34
Gelir gidere eşit	48	55.2	36.90± 4.55	30.08± 4.89	17.96± 3.72	84.94± 9.72
Gelir giderden fazla	8	9.2	36.00± 6.50	30.75± 2.91	16.75± 4.68	83.50± 11.91
			KW=.469 p=.791	KW=.244 p=.885	KW=.608 p=.738	KW=.094 p=.954
Anne eğitimi						
Okuryazar değil	11	12.6	37.00± 4.69	28.00± 5.72	18.09± 3.11	83.09 ±9.43
İlköğretim	60	69.0	36.30± 5.54	30.30± 4.30	18.33± 3.62	84.93± 10.30

Lise ve üzeri	16	18.4	36.63± 3.28 KW=.591 p=.744	30.44± 4.39 KW=1.146 p=.564	15.81± 3.29 KW=5.158 p=.076	82.88± 7.63 KW=.942 p=.624
Baba eğitimi						
Okuryazar değil	5	5.7	32.60± 7.70	26.40± 6.80	19.40± 2.19	78.40± 14.22
İlköğretim	60	69.0	36.63± 4.96	29.80± 4.32	18.03± 3.61	84.47± 9.33
Lise ve üzeri	22	25.3	36.82± 4.52 KW=1.021 p=.600	31.50± 4.13 KW=3.745 p=.154	16.95± 3.73 KW=2.546 p=.280	85.27± 9.64 KW=1.289 p=.525
Yaşlı ile yaşama durumu						
Büyükanne- büyükbaba ile yaşadım	20	23.0	35.00± 6.47	30.00± 4.30	17.40± 3.57	82.40± 10.64
Sadece büyükanne ile yaşadım	21	24.1	35.05± 5.85	28.29± 4.72	17.43± 3.62	80.76± 10.70
Sadece büyükbaba ile yaşadım	4	4.6	35.75± 4.57	31.50± 3.31	17.75± 3.68	85.00± 8.83
Diğer	42	48.3	37.90± 3.42 KW=5.055 p=.168	30.79± 4.51 KW=5.391 p=.145	18.26± 3.67 KW=1.104 p=.776	86.95± 8.24 KW=5.737 p=.125
Yaşlı ile yaşama isteği						
Evet	52	59.8	36.54± 5.01	30.37± 5.00	18.52± 3.61	85.42± 9.97
Hayır	35	40.2	36.31± 5.18 U=900.50 p=.934	29.54± 3.72 U=771.00 p=.228	16.83± 3.37 U=673.50 p=.040*	82.69± 9.17 U=768.00 p=.219

*P<.05, t=Student T Test, KW=Kruskal-Wallis Test, U= Mann-Whitney U Test

Öğrencilerin YATÖ toplam ve alt boyutlarından aldıkları puan ortalamaları Tablo 2'de görülmektedir.

Tablo. 2- Öğrencilerin Yaşlı Ayrımcılığı Tutum Ölçeği (YATÖ) Toplam ve Alt Boyutlarından Aldıkları Puanlar (n=87)

Ölçek Alt Boyutları	Ortalama \pm SS	Min.- Max. puanlar
Yaşlının yaşamını sınırlama	36.45 \pm 5.05	18.00-45.00
Olumlu Ayrımcılık	30.03 \pm 4.52	17.00-39.00
Olumsuz Ayrımcılık	17.84 \pm 3.59	10.00-28.00
YATÖ Toplam Puanı	84.32 \pm 9.70	56.00-108.00

Araştırmaya katılan öğrencilerin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutum ölçeğinin “yaşlının yaşamını sınırlama” alt boyutundaki düzeyi 36.45 \pm 5.05 iken, “yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık” boyutunda 30.03 \pm 4.52, “yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık” alt boyutunda 17.84 \pm 3.59 iken, yaşlı ayrımcılığına ilişkin toplam ölçek puanı ise 84.32 \pm 9.70 aldıkları saptanmıştır.

4. TARTIŞMA

Bu araştırmada sağlık alanında eğitim gören öğrencilerin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumları incelendi ve tutumlarının olumlu yönde olduğu saptanmıştır. Sağlık alanında öğrenciler üzerinde yaşlı ayrımcılığına yönelik olarak yapılan diğer çalışmalarda da olumlu (Altay, Aydın, 2015, ss.11-18; Ucu, vd., 2015, ss.1143-1149; Güven, vd., 2012, ss.99-105; Karadağ, vd., 2012, 31-40; Koç, vd., 2013, 49-55; Ceylan, Öksüz, 2015, ss.459-466; Yılmaz, Özkan, 2010, ss. 381-389; Çilingir, vd., 2017, ss. 137-143; Olak, Tümer, 2017, ss. 53-67) ve olumsuz tutumların (Lookinland, Anson, 2008, ss.47-56; Kaçan, vd., 2018, ss. 8-15; Köse, vd., 2015, 145-151) olduğu görülmektedir.

Araştırmamızda öğrencilerin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutum ölçeğinin “yaşlının yaşamını sınırlama” alt boyutundaki düzeyi 36.45 iken, “yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık” boyutunda 30.03, “yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık” alt boyutunda 17.84 iken, yaşlı ayrımcılığına ilişkin toplam ölçek puanı ise 84.32 aldıkları saptanmıştır. Vefikuluçay ve ark 2008 yaptıkları çalışmada öğrencilerin YATÖ puanının 85.00, yaşlının yaşamını sınırlama alt boyutunda 37.00, yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık boyutunda 31.00 ve yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık alt boyutunda 18.00 olduğu belirlenmiştir. Yapılan diğer araştırmalarda çalışmamızdaki bulgularla benzerlik göstermektedir (Altay, Aydın, 2015, ss.11-18; Ucu, vd., 2015, ss.1143-1149; Koç, vd., 2013, ss.49-55; Ceylan, Öksüz, 2015, ss. 459-466).

Araştırmamızda yer alan öğrencilerin cinsiyetleri ile olumlu ayrımcılık alt boyutu puanlarında anlamlı bir fark olduğu ($p < .05$), erkek öğrencilerin yaşlılara karşı tutumlarının kadın öğrencilere göre daha olumlu olduğu bulunmuştur. Benzer şekilde yapılan çalışmada kadın öğrencilerin erkek öğrencilere göre yaşlıya yönelik tutumlarının daha olumsuz olduğu bulunmuştur (Köse, vd., 2015, ss.145-151.). Yaşlıya karşı kadın öğrencilerin erkek öğrencilere göre olumlu tutum gösterdikleri çalışmalarda bulunmaktadır (Altay, Aydın, 2015, ss.11-18; Güven, vd., 2012, 99-105; Ceylan, Öksüz, 2015, ss.459-466; Ateş, vd., 2018, ss. 50-69). Buna karşın cinsiyetin yaşlılara yönelik tutumlarını etkilemediğini gösteren çalışmalarda

bulunmaktadır (Olak, Tümer, 2017, ss. 53-67; Alkaya, Okuyan, 2017, ss. 43-52). Literatürde kadınların fiziksel görünüşlerine önem vermeleri, yaşlanma ile fiziksel görünümünde oluşacak değişimlerden dolayı erkeklere göre daha fazla korku yaşadıkları belirlenmiştir. Araştırmamızda erkek öğrencilerin yaşlılığa karşı tutumlarının, kadınlara göre daha olumlu olmasının bundan kaynaklandığı düşünmekteyiz (Duncan, Loretto, 2003, ss.95-115; Yun, Lachman, 2006, ss 55-70).

Araştırmamızda yer alan öğrencilerin yaşları ile yaşlı ayrımcılığı toplam ölçek puanı arasında istatistiksel olarak fark bulunmamıştır ($p>.05$). Ancak öğrencilerin yaşının artması ile puan ortalamalarının da arttığı görülmüştür. Diğer çalışmalardan elde edilen sonuçlar ile benzerlik göstermektedir (Ceylan, Öksüz, 2015, 459-466; Köse, vd., 2015, ss.145-151; Kolcu, Küçük, 2017, ss. 203-213). Buna karşılık tutum ölçeğinden alınan puan ile öğrencilerin yaşları arasında istatistiksel olarak bir ilişki olmamasına rağmen yaşın artması ile tutum puanlarının azaldığını gösteren çalışmada bulunmaktadır (Ateş, vd., 2018, ss. 50-69).

Araştırmamıza katılan öğrencilerin öğrenim görmekte oldukları sınıf ile yaşlı ayrımcılığı puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak fark bulunmamıştır ($p>.05$). Yaşlı bakımı programında okuyan öğrencilerin tıbbi laboratuvar bölümünde okuyan öğrencilere göre yaşlı ayrımcılığı tutum ölçeği toplam ve alt boyutlarından aldıkları puanların daha fazla olduğu bulunmuştur. Yaşlı bakımı öğrencilerinin gerontoloji, yaşlı ile iletişim gibi yaşlılıkla ilgili alan dersleri almalarının bunda etkisi olduğu düşünülebilir. Buna karşın, öğrencilerin öğrenim gördüğü sınıf değişkeni ile YATÖ'nin alt grubu olan yaşlı yaşamını sınırlama ile yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık puanları arasında fark olduğunu gösteren çalışmalarda bulunmaktadır (Güven, vd., 2012, ss.99-105; Ceylan, Öksüz, 2015, ss.459-466).

Araştırmamıza katılan öğrencilerin ebeveynlerinin eğitim durumu ile yaşlı ayrımcılığı puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak fark bulunmamıştır ($p>.05$). Annenin eğitimi durumu ilkökul ve babanın eğitim durumu lise ve üzerinde olan öğrencilerin yaşlı ayrımcılığı toplam ölçek puan ortalamalarının yüksek olduğu saptanmıştır. Araştırmamızda bulduğumuz bulgular diğer çalışma sonuçları ile benzerlik göstermektedir (Ucun, 2015, ss. 1143-1149; Yılmaz, Özkan, 2010, ss. 381-389; Olak, Tümer, 2017, ss.53-67). Buna karşın olumlu ayrımcılık puan ortalaması ve YATÖ toplam puan ortalaması ile annenin eğitim durumu arasında anlamlı farkın olduğunu gösteren çalışmada bulunmaktadır (Altay, Aydın, 2015, ss.11-18).

Yerleşim birimi ile yaşlıya yönelik ayrımcılık tutumlarında anlamlı bir fark bulunmazken, yapılan çalışmada olumsuz ayrımcılığın en düşük ilçede yaşayanlarda görüldüğü bulunmuştur (Altay, Aydın, 2015, ss.11-18.). Başka bir çalışmada ise ilçede yaşayan öğrencilerin olumlu ayrımcılık tutumların yüksek olduğu bulunmuştur (Düzenli, 2017, ss. 1-57).

Aile yapısı ve gelir durumunun yaşlı ayrımcılığı tutumlarını istatistiksel anlamda etkilemediği bulunmuştur ($p>.05$). Çekirdek ailede yaşayan öğrencilerin YATÖ toplam puanlarının daha yüksek olduğu bulunmuştur. Yapılan diğer çalışmalarda araştırma sonuçlarımız ile benzerlik göstermektedir (Altay, Aydın, 2015,ss. 11-18; Düzenli, 2017, ss. 1-57). Gelir durumunun yaşlı ayrımcılık tutumlarını etkilemediği gösteren çalışmalar olduğu gibi (Olak, Tümer, 2017, ss.53-67), geliri gidere eşit olan öğrencilerin yaşlı ayrımcılık tutumlarını olumlu olduğu gösteren çalışmalarda bulunmaktadır (Düzenli, 2017, ss. 1-57).

Araştırmamızda ileride yaşlı ile yaşamayı isteyen öğrencilerin yaşlı ayrımcılığı toplam puanı ile alt boyut puanlarının yaşlı ile yaşamayı istemeyen öğrencilerden yüksek olduğu fakat

olumsuz ayrımcılık puanlarında anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir ($p<.05$). Bu göstermektedir ki, yaşlı ile yaşamayı isteyen öğrencilerin yaşamayı istemeyen öğrencilere göre yaşlılara yönelik inançları ve algılarındaki olumsuzluk fazladır. Elde ettiğimiz sonucun, ileride yaşlı ile yaşamayı istemelerine rağmen, yaşlılığın getireceği fiziksel rahatsızlıkların, ruhsal sorunların ve ekonomik sorunların gençlerin inançlarını olumsuz olarak etkilediği düşünülebilir. Yılmaz E ve ark (2010) yaptıkları çalışmada ise yaşlı ile yaşama isteği ile olumlu ayrımcılık puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak fark, Vefikuluçay D ve ark (2008) yaptıkları çalışmada ise YATÖ puan ortalama ve ortancaları ile arasındaki farkın istatistiksel açıdan önemli olduğu saptanmıştır (Vefikuluçay, 2008; Yılmaz, Özkan, 2010, ss. 381-389).

Araştırmamıza katılan öğrencilerin aynı evde yaşadıkları yaşlı veya yaşlılarla, yaşlının yaşamını sınırlama, yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık, yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık, YATÖ toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p>.05$). Araştırma bulgularımıza benzer sonuçlar bulunmaktadır (Ceylan, Öksüz, 2015, ss. 459-466; Yılmaz, Özkan, 2010, ss. 381-389). Buna karşın evinde yaşlı bir birey ile yaşayan öğrencilerin yaşlılara karşı tutumlarının olumlu olduğunu gösteren çalışmalarda bulunmaktadır (Çilingir, vd., 2017, ss.137-143; Alkaya, Okuyan, 2017,ss. 43-52).

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Sonuç olarak, araştırmamızda yaşlı ayrımcılığına karşı üniversite öğrencilerinin olumlu tutuma sahip oldukları saptandı. Araştırmamızda kadın öğrencilerimizin sayısının erkek öğrencilerin sayısından fazla olması iki cinsin aynı şekilde temsil edilmemesi bu araştırmanın sınırlılığı olarak değerlendirilebilir.

Üniversitede öğrencilerinin özellikle sağlık alanında çalışacak öğrencilerin yaşlılara karşı tutumlarının düzenli aralıklarla değerlendirilmesinin, öğrencilerin yaşlılarla birlikte olabileceği etkinliklerin artırılmasının ve bu etkinliklerde aktif rol almalarının yaşlılara karşı tutumlarında etkili olacağı düşünülmektedir.

Teşekkürler

Araştırmamıza katılmayı kabul eden öğrencilerimize teşekkür ederim.

6. KAYNAKLAR

Adıbelli, D., Türkoğlu, N., Kılıç, D. (2013). Öğrenci hemşirelerin yaşlılığa ilişkin görüşleri ve yaşlılara karşı tutumları. Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi, 6 (1): 2-8.

Akdemir, N., Çınar, F.İ., Görgülü, Ü. (2007). Yaşlıların algılanması ve yaşlı ayrımcılığı. Türk Geriatri Dergisi, 10(4): 215-22.

Alkaya, S.A., Okuyan, C.B. (2017). Hemşirelik öğrencilerinin yaşlı bireylere yönelik tutumları. Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi, 4(1): 43-52.

Altay, B., Aydın, T. (2015). Hemşirelik öğrencilerinin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarının değerlendirilmesi. Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi, 12 (1): 11-18.

Arun, Ö., Pamuk, D. (2014). Kurumsal bakım sektöründe ageism: yaşlı bakım personelinin yaşlanma ve yaşlılığa ilişkin ayrımcı tutumlarının nedenleri ve müdahale önerileri. Mediterranean Journal of Humanities. IV/2, 19-33.

Aşiret, G.D., Kaymaz, T.T., Canbolat, Ö., Kapucu, S. (2015). Hemşirelerin yaşlıya ilişkin tutumları. Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi, 17(1): 10-20.

Ateş, S., Ardiç, E., Yılmaz, İ., Seller, K., Erdoğan, Ç., Kuldal, C.V. (2018). Sağlık bilimleri fakültesi öğrencilerinin yaşlı bireylere yönelik tutumları ve etkileyen faktörlerin belirlenmesi. Uluslararası Hakemli Psikiyatri ve Psikoloji Araştırmaları Dergisi, 50-69.

Bulut, E., Çilingir, D. (2016). Yaşlı ayrımcılığı ve hemşirelik bakımına yansımaları. TAF Preventive Medicine Bulletin, 15(5): 446-449.

Ceylan, H., Öksüz, M. (2015). Sosyal hizmet lisans öğrencilerinin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarının incelenmesi. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 8(39):459-466.

Çilingir, D., Bulut, E., Hintistan, S. (2017). Hemşirelik bölümü öğrencilerinin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumları. DEUHFED, 10(3): 137-143.

Duncan, C., Loretto, W. (2003). Never the right age? gender and age-based discrimination in employment. Gender Work and Organization, 11(1): 95 – 115.

Düzenli, G. (2017). Hemşirelik öğrencilerinin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumları. K.K.T.C Yakın Doğu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi. 1-57.

Güven, Ş.D., Muz, G.U., Ertürk, N.E. (2012). Üniversite öğrencilerinin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumları ve bu tutumların bazı değişkenlerle ilişkisi. Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi, 15: 2. 99-105.

Kaçan, H., Dibekli, E., Akkan, K. (2018). Toplumda yaşayan bireylerin yaşlı ayrımcılığı tutum düzeylerinin incelenmesi. Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi, 11 (2):8-15.

Karadağ, E., İnkaya, B.V., Karatay, G. (2012). Hemşirelik öğrencilerinin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumları. Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi, 28 (2) : 31-40.

Koç, A., Yıldırım, R., Gürcü, M., Vefikuluçay, D. (2013). Üniversiteli gençlerin yaşlı ayrımcılığına yönelik davranışlarının değerlendirilmesi. J Ann Eu Med, 1(3): 49-55.

Kolcu, M., Küçük, M.K. (2017). Sağlık alanında öğrenim gören ön lisans öğrencilerinin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumları. Kesit Akademi Dergisi, 3(9): 203-213.

Köse, G., Ayhan, H., Taştan, S., İyigün, E., Hatipoğlu, S., Açikel, C.H. (2015). Sağlık alanında farklı bölümlerde öğrenim gören öğrencilerin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarının belirlenmesi. Gülhane Tıp Dergisi, 57: 145-151.

Lookinland, S., Anson, K. (2008). Perpetuation of ageist attitudes among present and future health care personnel: implication for older care. J Adv Nurs, 21:47-56.

Olak, A., Tümer, A. (2017). Hemşirelik 1. ve 4. sınıf öğrencilerinin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumları. Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi, 8(14):53-67.

Popham, L.E., Kennison, S.M., Bradley, K. (2011). Ageism and risk-taking in young adults: evidence for a link between death anxiety and ageism. Death Studies, 35(8): 751-63.

Sağlık hizmetleri meslek yüksekokulu'ndaki öğrencilerin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarının değerlendirilmesi: köyceğiz örneği

Serap TUNA

Soyuer, F., Ünalın, D., Güleser, N., Elmalı, F. (2010). Sağlık meslek yüksekokulu öğrencilerinin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumları ve bu tutumların bazı demografik değişkenlerle ilişkisi. Mersin Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi, 3(2):20-25.

TÜİK (Türkiye İstatistik Kurumu) (2013). Nüfus projeksiyonları 2013-2075 <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri> adresinden 15/10/2019 tarihinde erişilmiştir.

Tsuchiya, A., Dolan, P., Shaw, R. (2003). Measuring people's preferences regarding ageism in health: some methodological issues and some fresh evidence. Social Science Medicine, 57(4): 687-696.

Ucun, Y., Mersin, S., Öksüz, E. (2015). Gençlerin yaşlı bireylere karşı tutumu. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 37(8):1143-1149.

Vefikuluçay, D. (2008). Üniversitede öğrenim gören öğrencilerin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumları. Doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği Programı, Ankara.

Vefikuluçay, D.Y., Terzioğlu, F. (2010). Yaşlı ayrımcılığı ve hemşirelik. Türkiye Klinikleri. J Nurs Sci, 2(2):137-44.

Yılmaz, E., Özkan, S. (2010). Hemşirelik öğrencilerinin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumları. Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi, 3(2): 381-389.

Yun, R.J., Lachman, M.E. (2006). Perceptions of aging in two cultures: korean and american views on old age. Journal of Cross-Cultural Gerontology, 21, 55-70.

WHO. 2012. World health organization population ageing –a public health challenge 2012, 10 Aralık 2015, <http://www.who.int/healthinfo/survey>